

تورک و یوزدی

تورک اومباقلرینک ناسر افطاری آیلور مجموعہ در

صافی : ۱ — ۱۹۵

کانون ثانی ۱۹۲۸
اون یدنجی سنه

جلد : ۷ — ۲۱

آقاده می سئرسی

محرمی
ذاکر قادری

— ۱ —

آقاده میلرک مختصر تاریخی

تورک آقاده میسنگ طرز تشکیلی تدقیق ایتدهن اول بو خصوصده بزه اورنهک اولاجق آقاده میلرک تاریخی و طرز تشکیلی اوکرهک عجوبیتی وارددر. جهانده وقوعه کان بو بویوک علمی حادثه بی نظر تدقیقن کچیرمه دن آقاده میلر حقنده بر فکر ایدیتمکه امکان یوقدر . بو سیدن طولای قیصه بر طرزده اولسه بیله اولا آقاده میلرک تاریخی تثبیت ایده جکیز .

آقاده می کلمه سی [افسانه وی قهرمانلردن اولان آتیه لی « آقاده موس » و یاخود « غه قاده موس » ک آدی اولدینی کی] آتیه نک شمال غربیسنده و مذکور بلده دن ایکی کیلومتره قی مسافه ده کی بر محک دآدیدر . « بیزستراس » ک اوغلی « کیبارخ » بو محلی تربیه بدنیه مساعیسنه تخصیص ایتشدی . کیمون ایسه بوراسنه مختلف آغاچلر دیکمش و آغاچلری صولامق ایچون صوده اساله ایتشدی . بالاد آتیه کلدیکی زمان بوراده بر چوق محرابلر و معبودلره مخصوص بر چوق مقدس محللر وجوده کتیرشدی . قبل المیلاد ۳۸۸ سنه سندن سوکره آله یلرله ده تزین ایدیلن آقاده می محلی آتیه یلرک الکسوکلی تترکاهلری اولشدی . افلاطون بوراده کندی طلبه سیله ، احباسیله علمی مذاکره لرده بولمائی و طلبه سنه درس تقریر ایتکی چوق سوه ردی . بو محک قریبنده مدفون اولان افلاطونک مکتب علمی صوکره دن آقاده می نامیله یاد اولمشدر .

فلسفه قدیمه تاریخی اوچ آقاده می قید ایتکده درکه ، بونلرک الک اسکیمی افلاطونک طلبه سی (قرائتور ، پولیمور ، اسپه زیپ و سائر) طرفندن تأسیس اولان آقاده میدر . (اورتا آقادی) نامیله معروف اولان آقاده می ایسه تقریباً قبل المیلاد ۲۴۴ سنه سنده و (یکی آقاده می) ایسه قبل المیلاد ۱۶۰ سنه سنده تأسیس اولمشدر . بعضی مدققلر بو اوچ آقاده می به ده ا یکی آقاده می علاوه ایتکده درلرکه ، بونلرک

بری فیلون و دیکری ده آنطاکیه مکتبیدر . آقاده میق فلسفه نک صداقتی بر خادی اولان (چیچه رون) صیفیه سنده کی بر محلی ده آقاده می نامیله تسمیه ایتشدی . آله یلرله محاط اولان بو محلی چیچه رون کندی احباسیله مذاکره لرده بولمق و علمی مسئله لری دوشونمک ایچون تخصیص ایتشدی . عین ذات آوه دن کولیه بوته تول آراسنده کی صیفیه سنده Academia نامی ویرمشدی . چیچه رون بوراده کندی نک Ouasti Ones Academica نام اثرینی یازمشدر . مؤلف ، بو اثرنده قلاسیک علوم و فنونی تنقید ایدیور . بونی متعاقب آقاده می تعبیری قسماً عالملر جمعیتنه و قسماده یوکسک فنون و صنایع نفیسه مکتبیرینه اطلاق اولمشدر . حال حاضرده ایسه ، بالخاصه آلمانیا ده ، اغلیتله عالملر جمعیتنه و قسماده دارالفنونه و یوکسک اختصاص مکتبیرینه (مثلاً الهیات و فلسفه آقاده میلری و فره یورغده کی قلاوستان و برلینده کی خصوصی دولت آقاده میلری و برلینده کی عسکری آقاده می و سائر) ، انکتره ده و شمالی آمریقا ده ایسه Academia تعبیری تقریباً ایسه لره معادل اولان مکتبیره اطلاق اولدینی کی ، یوکسک عسکری و بحریه مکتبیرینه ده بواسم ویرلشددر . پورتسمو تده کی Naval Academy و جاهییر متحده آمریقا ده کی Royal military Academy و جاهییر متحده آمریقا ده کی Military Academy آقاده میلری بوجله دندر . فرانسه ده ایسه آقاده می تعبیری علم مؤسسهرینه اطلاق ایدله دن ۱۶ معارف امینلککنده (۱۸۷۱ دن اعتباراً بوتون فرانسه ۱۵ معارف امینلککنه تقسیم ایدلشددر) موجود معلم هیئتلری بونامله تسمیه ایدلشدر . بالآخره بو تعبیر توسیع ایدیلرک مختلف صنعتلر تدریس اولنان مکتبیرده بونامله یاد اولمشدر .

۱۸۵۴ ده پارسده تشکیل ایدن Academie nationale de musigga و ۱۸۵۶ ده نوپورقه تأسیس اولان اوپرا تیاتروسی و آلمانیا ده کی مغنیلر و موسیقیشناسلر آقاده میسی بوقیلدندر . بعضاً حتی آتیه پنمکی ، بدیمی رقصلری و بوزیچیلکی انکشاف ایتدیرمک مقصدیله

تشکیل اوانان جمعیتلرده آقادهمی نامیله یادایدلمکده درلر .
مع مافیله مطلق آقادهمی ده نیلدیکی زمان یوقاریده
ذکر ایتدیکنز کی اعضا لری عالمردن عبارت اولان
فنون و علوم جمعیتلری و یا خود مصارفی دولرلر
طرفندن تأمین اولان مختلف فن و علم استیتولری
مهراد اولور . آقادهمیلر علوم و فنونله پراتیک
مقصدلر ایچون اشتغال ایتمزلر . بومؤسسسلر فنون
و علومک کندیسی انکشاف ایتدیرمکله مشغول
اولورلر . بومقصدله مبنی ایلک دفعه اولارق بطولله
طرفندن اسکندریهده بر موزه تأسیس ایدلمشدی .
بونی رهبر اتخاذایده رک برنجی میلادی عصرینک نهایتلرده
یهودی لر فلسطینده ، الجزیرهده آقادهمیلر وجوده
کتیرمشلردر . یهودیلر بو آقادهمیلری تلود تعلیماتی
انکشاف ایتدیرمک مقصدیله تأسیس ایتمشلردی .
عربلر طرفندن تأسیس ایدیلن بوتیپ مؤسسهلرده
نسطوریلر بویوک بر موقع احراز ایتمشلردی .
نسطوریلرک حضرت محمدک ظهورندن اول پک مهم
علم مرکز لری واردی . ساسانی حکمدارلرینک اک
مشهورلرندن اولان برنجی خسرو انوشیروان زماننده
(٥٣١ - ٥٧٩) الجزیره قطعه سنک اک آشانی
قسمنده کی (خوزستانده) غوندیسابور جندیسابورده
طب و فلسفه علملرینی انکشاف ایتدیرمک مقصدیله
بر آقادهمی تأسیس اولونمشدی . بو آقادهمیده
چالیشان سوریه نسطوریلری ایران ساسانیلری
نزدنده پک مهم مدنی بر موقع احراز ایتمشلردی .
جندیسابور آقادهمیسنده علم طب تدریس اولونقله
برابر بو آقادهمی به ملحق بر قلیلیکده وجوده
کتیرلمشدی . بو آقادهمی عرب فتوحاتندن سوکراده
موجودیتی محفظه ایتمشدر . بو علم یوردی سوکرادن
عرب خلیفه لری نزدنده چالیشان بختیشوع عالمه سندن
نشأت ایدن عالمراداره سنده بولونویوردی .

عرب خلیفه لری دورندهده آقادهمی و استیتو
ماهیتنده بر طاقم علم مؤسسهلری تشکیل اولونمشدی . المأمون
(٨١٣ - ٨٣٣) پایتختی اولان بغداد شهرنده (بیت الحکمه)
نامیله بر علم مؤسسهی وجوده کتیرمشدی . بیت الحکمه
نک کندیسنه مخصوص بر کتبخانه سی و برده رصد
خانه سی واردی . بیت الحکمه یه منسوب اولان عالمر
طرفندن یونان فلسفه سی و علومی تدقیق اولونمش ،
اقلیدوسک و آرخیدوسک و بطلمیوسک و ابرخسک
(ابولیندی ، زیوفنطس) و سائر اثرلری ترجمه
ایدلکدن ماعدا مستقلا بر طاقم علمی اثرلرده وجوده

کتیرلمشدر . المأمونک وفاتی متعاقب المعتمد (٨٣٣ -
٨٤٣) و واثق (٨٤٣ - ٨٤٧) لرده اولنک طرفندن
باشلاشمش مساعی علمییه بی دوام ایتدیرمشلردر .
سقراط ، غالن ، افلاطون و ارسطونک اثرلری
ترجمه ایدلکدن ماعدا بر چوق اثرلرده تألیف اولونمشدر .
اوحنی عصرده الجزیره قطعه سنک آشانی
حوضه لرنده بویسیلر اداره سننده کی بصره شهرنده
نوفلاطونی مسلک علمیسنه منسوب اولان (اخوان الصفا)
جمعیتی ده آقادهمیق ماهیتنده بر علم مؤسسهی
ایدی . بو جمعیت تقریباً ٩٧٥ میلادی سنه سنده
(تحفه اخواد الصفا) نام آنسیلویه دی مجموعه سی
نسر ایتمشدی . بومجموعه (١ دنیاوی ، ٢ اخروی ،
٣) فلسفی قسملرندن مرکب اولقی اوزره تألیف
ایدلمشدر . برنجی قسم طبیعیات ، عرافت و کلمات ،
کیمیا و زراعت فلزینی احتوا ایدره . اوچونجی قسم
ایسه بر طاقم بابلردن مرکب اولوب معرفت طبیعت ،
اثنوروبولوژی ، طب و علم روح عاملرینی شاملدر .
بخاراده سامانیلر طرفندن تأسیس ایدیلن
کتبخانه ده عادتاً بر استیتو کتبخانه سی ماهیتنده
ایدی .

سلجوقیلرک وزیرلرندن اولان نظام الملک طرفندن
تأسیس ایدیلن نظامیه مدرسه سی ده او دورک مهم
آقادهمیسی ایدی . غرب مؤرخلرینک اکثریسی بو علم
مؤسسهنی آقادهمی نامیله یاد ایتمکده درلر . بو
آقادهمی به دیگر مملکتلردن یوکسک تحصیل کوره نلر
کلیرلردی .

اولوغ پک اطرافده بر چوق عالمر طویلامش
وبونلرله برانکده مشهور رصدخانه سنده چالیشمشدر .
اندلسده قرطبه ده ، اشبیلیه ده و سائر شهرلرده
متعدد آقادهمیلر موجود اولدیغنی مؤرخلر مختلف اثرلرده
ذکر ایتمکده درلر .

کوفیون و بصر بون نامیله یاد ایدیلن کوفه و بصره ده
تأسیس ایدن فیلولوژی مکتبلری ده بدایتلرنده
آقادهمی ماهیتنده بر مؤسسسه ایدیلر . هرایکی مکتب
اسکی عرب لهجه لرینی طویلامق و اونلری اثرلر
ود یوانلر شکنده تثبیت ایلک و بدوی عرب فلولورهنه
اهمیت و برمک و طویلا یه رق شرح و ایضاح ایتمک کی
ایشلرله مشغول اولمشدر . بومساعیک فیلولوژی جمعیت
واستیتولرینک ایشی اولدیغنی بیاندن مستغنیدر .

بویوک قارل (٧٣٥ - ٨٠٤) طرفندن وجوده
کتیرلش اولان آقادهمی مذکور ایمبراطورک وفاتی

پاپا ایکنجی پاول طرفندن تصدیق و تعقیب ایدلمشدر. (۱۹۲۵) ده آلدما توچی طرفندن ده وه نسیه ده بر لسان آقادهمیسی تشکیل اولمشدی. بو آقادهمی قلاسیک اثرلری تنقیدی بر طرزده نشر ایتک صورتیه بویوک علمی خدمتلهده بولمشدر.

ایتالیاده تأسیس ایدیلن بوساثر علم مؤسسه لری سربست علم جمعیتلرندن عبارت ایدیلر. بوجعیتلر هر نه قادر دولتك معاونته مظهر اولمش ایسه لرده بر دولت مؤسسه سی دکلدیلر.

ثومانیزم عنعنه سیله برلکده آقادهمی تشکیلی فکری ده ایتالیادن دیگر آوروپا مملکتلرینه انتقال ایتشدر. (۱۴۹۰) سنه سنده) فون دالبرغ، مصارفی دولت خزینه سندن تأدییه ایدلک اوزره وورمده (Sodalites Celtica) و یا خود (Danudina) دولت آقادهمیسی تشکیل ایتشدر. (۱۳۹۴ سنه سنده) ویانه یه نقل ایدیلن بومؤسسه ده (della crusca) آقادهمیسی کبی ۱۷ نجی عصرده تأسیس اولنان آلمان لینکویستیک جمعیتلری و ایتالیان فنون و طبیعیات جمعیتلری ایسه (۱۶۴۵ ده خصوصی بر جمعیت اولارق شکل ایدن) Royal Socfeti of jondon و آلمان له توبولدن - قارولین آقادهمیلری تشکیل اولندیقی زمان اورنهك اتخاذ ایدلمشدر.

(۱۶۳۵ سنه سنده) موجود اوافق خصوصی جمعیتلر Academia Francaise نامیه ملی بر جمعیت حانه افراغ ایدلک صورتیه فرانسه ده ایلک آقادهمی تشکیل اولمشدر. صوکرادن بو ودیگر آقادهمیلر توحید ایدلک صورتیه فرانسه اختلالی ائسانسده institut de Franca وجوده کتیرلمشدر. بو ملی علم مؤسسه سی دولت خزینه سندن کهنیش بر صورتده یاردم کوردیکندن و دائما دولتك حمایه سنده و تحت تأثیرنده بولندیغندن فرانسر لساننك ایشله نسنده و انکشافنده مهم بر عامل اولمشدر. صوکرادن فرانسر آقادهمیسی اورنهك اتخاذ ایدیلرک دیگر آوروپا دولتلرینك مرکز اداره لرنده ده آقادهمیلر تشکیل اولمشدر. مادرید، لیسابون، استوقهولم و پترسبورغ و استراسبورغده تأسیس ایدیلن آقادهمیلر بو جمله دندر. آلمانیا و انکلترا ده شرائط سیاسییه باشقه اولوب علوم و فنونك انکشافی ده مرکزیت اساسنده جریان ایتهدیکندن آقادهمی تشکیلاتی دیگر مملکتلرده اولدینی کبی ملی بر شکل اکتساب ایتهدیمشدر. مع مافییه آلمان آقادهمیلری مضر اولان

متعاقب کندی موجودیتی محافظه ایده مه مشدر. بوندن صوکرآ آوروپاده اوزون زمان آقادهمی تشکیل اولونامش، علوم و فنونله یالکز مناسرتلرده یاشایان راهبیلر اشتغال ایتشدر. ۱۳۲۳ ده طولوزیه ده تأسیس ایدیلن جمعیت Academie des jent یالکز ایتالیانجه شعر انشاد ایتک صنعتیه اشتغال ایتشدر. ۱۵ نجی عصرک اورته لرندن صوکرآ کایسا و مناسرتلرک تحت تصدیقنده سربست دوشونك حسی تولد ایتش و بونك نتیجه سنده اعضالری اوزمانك مختلف عالمرندن مرکب اولان مختلف جمعیتلر تأسیس ایتکده باشلا مشدر. بوراده ثومانیزم عنعنه سنه موافق بر صورتده (۱۴۷۴ ده) تأسیس و بونتانك سغیله انکشاف ایدن و بناه علیه Academia pontaniana نامیه یاد اولنان علمی جمعیتی ده ذکر ایتک ایجاب ایدر. اوزمانك جمعیتلری انجنده الک مهمی (۱۴۷۴ سنه سنده) فلوره نسه ده تأسیس ایدیلن (Academia platonisa) در. بو آقادهمی اعضاسی میانسنده مارسیلیوس، آنژل، میقوده للی، میراندوللی و ماکیا والی کبی اوعصرک عالمری بولمشدر. بو آقادهمی اغلیتله افلاطون فلسفه سیله و ایتالیان لسانی انکشاف ایتدیرمکله ودانتنك اثرارینی تدقیقله اوغراشمش و ۱۶ نجی عصرده ایتالیاده تأسیس ایدیلن دیگر جمعیتلر ایچون بر اورنهك اولمشدر. بومؤسسه آنجق ۱۵۴۱ سنه سنه قادر کندی موجودیتی محافظه ایده بیلمشدر. ایتالیان لساننك دیگر عنصرلردن تصفییه سی وزنکین بر لسان اولاسی ایچون چالیشان جمعیتلرک بری ده Academia della crusca اولمشدر. فلوره نسه ده شاعر غراتینی طرفندن (۱۵۸۲ ده) تأسیس ایدیلن علمی جمعیت طرفندن تألیف ایدیلن لغت قاموسی سایه سنده ایتالیان لسانی زنکینلشمشدر. بولردن ماعدا علوم طبیعیه تدقیقاتنه مخصوص اولق اوزره نابولیده Academia Secreorum naturae تأسیس ایدلمشدر.

بوجعیت اورنهك اتخاذ ایدیلرک زاده کاندن چه زی طرفندن (۱۶۰۹ سنه سنده) روماده Academia jencel تأسیس اولمشدر. غالیله ده بو آقادهمی اعضاسی میانسنده بولنیوردی. بو مؤسسه جهزینك وفاتی متعاقب (۱۶۳۶) تعطیل فالیت ایتشدر. ۱۴۹۸ ده روماده بومبولی له شو طرفندن تأسیس ایدلمش اولان (Academia auteguarua) ده شایان ذکر در. بو آقادهمی دهریلک ورافضیقله اتهام ایدیلرک

تشت و افتراقه فارشی مهم بر رول اوینامشردر .
آلمان آفاده میلی کندیلرینک واسیع مختاریلری
دائما محافظه ایملر و آلمان علوم و فنونک تنوعنده
مهم بر عامل اولشلردر .

مصارفی دولت خزینه سندن تأمین ایدیلوبده
دیگر آفاده میلی ایچون اورنک اولان فرانس و آلمان
آفاده میلی بر طاقم خصوصیتلرله یکدیگرلرندن
آیریلرلر . آلمان دولت آفاده میلی فیزیق و ماته ماتیک ،
فلسفه ، لسان و تاریخ شعبه لرندن مرکب اوچ قسمه
انقسام ایدر .

آفاده میلیک اعضالری حقیقی ، فخری و مخابر
اعضا اولق اوژره اوچ تورلو عنوان احراز ایدرلر ،
فخری اعضالردن ماعداسی معاشله چالیشلر . آفاده
میلره فخری و حقیقی اعضا اولق بر طاقم آغیر شرطلرله
تحدید اولمشدر . آفاده میلی اعضالرینک هر بری کندی
مساعیلری ایچون علم و فنک اوفاق دالرندن بری انتخاب
ایدرلر و یاخود دولت طرفندن اعضالرک هر برینه
آیری آیری علمی وظیفه لر تحمیل اولور . اعضالرک
هر برینک علمی مساعیسی آفاده میلیک اجتماعلرنده
اوقونور و منسوب اولدینی آفاده مینک مجموعه سنسند
(لاتینلرنده Acta و Commentarij و ایتالیا لرنده
Atti, Memorie و فرانس لرنده Memoirs انکاپزلده ،
Transactions) نشر اولنور . بوندن ماعدا آز
تدقیق ایدلمش اولان آیری مهم موضوعلرک تدقیق ده
اعضالره تحمیل ایدلمکده در . قبسه راپورلر ،
حسابنامه لر و اجتماعلرده جریان ایدن مذاکره لرک
خلاصه لری و مخابرلرک مکتوبلری آفاده میلیک «خبرلر
مجموعه سی» نده و یاخود ضبط دفترلری ایله برلکده
نشر اولنور .

بوراده بعض آفاده میلی ماهیتنده اولان علم
مؤسسه لرینک آفاده میلی نامیه تسمیه ایدله دن بالکیز
علمی جمعیت نامیه یاد ایدلمکده اولدیفنی و آفاده میلی
اوصافی حائز اولیان بعضی جمعیتلرکده کندیلری
آفاده میلی اسمیه تسمیه ایتمکده اولدقارینی قید ایتمکده کمز
ایجاب ایدر .

حال حاضرده دوام ایدن آفاده میلیک مشهورلرندن
بری ده بش شعبه دن مرکب اولان Institut de Franca
در . بوندن ماعدا فرانسه نک مختلف ولایتلرنده
تأسیس اولنان و اکثریتله Academie des Sciences,
belles - lettres et aris نامیه یاد اولنان علمی
جمعیتلر واردر . بونلرده آفاده میلی نامیه یاد اولنمده درلر .

بوجعیتلرک هر بری علم و فنک آیری آیری شعبه لری
ایله اشتغال ایدرلر . بونلر ایچنده زراعت ایشلریله
وعتیقاتله مشغول اولانلری ده واردر . آفاده میلی نامیه
یاد اولنان بوجعیتلرک اک مهملرندن بری ده الجزائر
آفاده میلی و یاخود علمی جمعیتلر . بوردو ، قلمون ،
آمیون ، مارسلیا ، ریمس و سائر شهرلرده تشکیک ایدن
علم جمعیتلری ده شایان ذکر درلر . بوجعیتلرک هر بری
(Mémoires) لرنشرا ایتمکده درلر . فرانسه ده اجرای فعالیت
ایدن و تاریخ ، آثار عتیقه و فیلولوژی علملری ایله اشتغال
ایدن جمعیتلرک مساعیسی حقنده Revue des societes
Savantes departements ده مفصل معلومات واردر .
اسپانیاده Rial Academia دن ماعدا یسه
مادریدده بشنجی فیلیپ طرفندن ۱۷۱۳ ده Rial
Academia de la historia آفاده میلی تأسیس
اولومشدر . بو آفاده مینک تأسیسندن مقصد قاستل
تاریخی و لسانی ایضامک و انکشاف ایتدیرمک
اولمشدر . بوندن ماعدا مادریدده ۱۷۳۸ ده تأسیس اولنان
Rial academia de ciencias آفاده میلی واردر .
بو آفاده میلی اوچ شعبه دن مرکبدر . (۱۸۵۸ ده)
Rial academia de ciencias فرانس لرنده
Marales نامیه دیگر بر آفاده میلی تشکیل اولومشدر .
پورتوغالیاده (۱۷۷۹ ده) تأسیس اولنان
Academia Rial sciosncias کندی مساعیسی دوام
ایتدیرمکده در . بو آفاده میلی (۱۸۴۱ ده) یکی علمی
اساسلره کوره یکیدن تنظیم اولومشدر . پورتوغالی
آفاده میلی یک جدی بر صورتده چالیشمده در .

ایتالیایه کانه حال حاضرده (Crusca) آفاده میسندن
ماعدا بروجه آتی آفاده میلی موجوددر : (۱)
(۱۷۵۷ ده) تورینده تأسیس ایدین Rial Academie
belenra آفاده میلی بدایتده خصوصی بر جمعیت
شکلنده تشکیک ایش ایدده ۱۷۸۳ سنه سندن
اعتباراً قرال نامه اضافه (قرال استیتوسی) نامی
آلمشدر . بو استیتو علوم ریاضیه و علوم طبیعی نک
انکشافی ایچون جدی بر صورتده چالیشمشدر . بو
مؤسسه ۱۷۵۹ دن اعتباراً نشریاته باشلا
مشدر . بدایتده (Miscellanea philo sophica)
(Mathematica) یی نشر ایتشدی . ۱۸۱۸ نجی سنه
سندن اعتباراً (Memoires academie) یی نشر
ایتمکده در . ۱۸۶۵ سنه سندن اعتباراً اجتماعلرنده
جریان ایدن مذاکره لرک نتیجه لری (Atte) نامیه
نشر ایتمکده در .

دانياده ۱۷۴۲ ده تأسيس ايدىلن بر مى
آقادهى موجود اولوب غايت قيمتدار يازيلر نشر
ايتكده در .

نوروه چده ايسه استوقهولم شهرنده بروجه آتى
ايكى آقادهى موجود در :

۱۷۳۹ ده غراف كيقه ن ولسنى لر طرفندن
تأسيس ايدىلوب ده ۱۸۲۰ ده يكيدن تنظيم ايدىلن
آقادهى زمان تأسيسندن اعتباراً Hondlingar ناميله
بر مجموعه نشر ايتكده ايدى . صوك زمانلرده
Arsberättelser ي نشر ايتكده باشلامدى . ۲)
۱۷۳۹ ده دروينفولده تأسيس ايدىلن آقادهى
۱۷۸۶ ده استوقهولمه نقل ايديلهرك فرانسز آقاده .
ميسى طرزنده تنظيم اولونمشدر . بو آقادهى طرفندن ده
Hondlengar نشر ايدىلده ايدى . ۳) اسوهچ
لسانى تكامل ايتديرمك مقصيده ۱۳۸۶ ده تأسيس
اولونان لسان آقاده مىسكى يك قيمتدار اولان (نووه
آستا) ي نشر ايدىوردى .

فينلانديه ده (۱۸۴۲ ده) هلسنفورس شهرنده
ملى فن آقاده مىسى (Socitasintiarum Fennica)
تشكيل اولونمشدر . فن آقاده مىسكى يك قيمتدار اولان
آستاسنى و ۱۸۵۳ دنبرى Ofversigter ي نشر
ايتكده در .

آلمانياه كانجه آقادهى ماهيتنده وپك مكمل اولان
بروجه آتى مؤسسه لر موجود در : لئولين-قارولين
آقاده مىسى ۱ كانون ثانى ۱۶۵۲ تاريخنده دوكتور
باثوس طرفندن شوه بنفوردده (Aecadmia naturae
Surio Sorme) ناميله تأسيس اولونمشدر . بو آقادهى
بدايته ريسنه تبعاً نقل مكان ايدىردى . ۱۸۱۸ ده
بو آقادهى بونه و ۱۸۳۰ ده نيس فون نه زنبه ق
رئيسى اولدينى زمان بره سلاوشهرينه و ۱۸۲۶ ده
قاروس رئيسى بولدينى وقت دره دزده و ۱۸۶۲ ده
هامبورغه نقل اولونمشدر . بومؤسسه نك كتهخانه سى ده
بدايته رئيسك تعين ايتدىكى محله نقل اولوردى .
صوك زمانلرده قطعى اولارق دره دزده يرلشمشدى .
بو آقادهى مختلف زمانلرده مختلف ناملرله مجموعه لر
نشر ايتمشدر .

۲) برلين فنون آقاده مىسكن (۱۷۰۰ سنه سنده)
تشكيلنه برنجى فريدريك طرفندن مباشرت ايدلشدر . بو
آقاده مىنك ايلك رئيسى مشهور له بينيج اولشدر .
بو مؤسسه فريدريك برنجى ويلهلم زماننده كندى
اعتبارينى غائب ايتمش ايسه ده (۱۷۴۴ ده) بويوك

۲) (Rititota lombarda ميلانده ۱۸۹۸)
de scienza ناميله دنى بر آقادهى تشكيل
اولونمشدر .

۳) Lstituo Veneto ۱۸۰۱ ده تأسيس
ايدلشدر . ۴) Academia Scienoa Ltteroed (وه)
Ateneo de Scienye delle Lettere) ده ۱۷۱۲
تأسيس اولونمشدر . بو علم مؤسسه سى بالاخره
پاياندى بيم طرفندن ۱۸۲۹ ده يكيدن تنظيم ايدلشدر .
۶) Societo Ltaliana Delle Scienye (و) روماده كى
آرقاديس آقاده مىسى ۸) پاپا ۹ نجى بيم طرفندن
۳ تموز ۱۸۴۷ تاريخنده تأسيس ايدىلن Qincei
Academia de Nuove آقاده مىلرى واردر . ۹)
فلورانس ده ۱۷۵۲ ده تأسيس اولنان Academia
del Geozgotle آقاده مىسنى ده ذكر ايتكده كمز ايجاب
ايدىر . بو آقادهى يالكز كوى اقتصادياتيله اشتغال
ايدىر وپك مهم اولان (Atte) سنى نشر ايلر .
انكلتره ده كانجه اوراده معروف معناسيله
آقادهى موجود دكلدر . مع مافيه بوقارنده
ذكر ايتديكمز . Rial Scisty of London علم
مؤسسه سى ۱۸۸۰ دن اعتباراً يكرمىنجى
عصر بدايتلرينه قدار philosophica transctions
عنوانى آلتنده ۹۰ جلد اثر نشر ايتمشدر . ايرلاندا نك
دوبلين شهرنده ۱۷۸۲ ده Rial Academia Trans
action تشكيل اولونمشدر . اكثر اعضا سى دارالفنون
مدرس لرندن عبارت اولان بو آقادهى Transaction
دن ماعدا ۱۸۳۶ سنه سندنبرى prace edings ي
نشر ايتكده در .

بلجقاده ايسه ۱۸۱۶ سنه سنده بروكسلده تأسيس
اولنان Academia Rial dessciences et ce beaux
مشهور آقاده مىلردن اولوب ۱۸۴۵ ده يكيدن تنظيم
اولونمشدر . بو آقادهى فنون ، صنايع نفيسه و اخلاق
وسياست شعبه لرندن مركبدر . بو آقادهى طرفندن
Memoiris Couronnes et- Memoiris Annua-
iers و blouletins ، Memoris de savants
اولونمشدر .

هولاندا ده ۱۸۰۸ ده قرال ليودىق طرفندن
آستردامده تأسيس ايدىلن علم مؤسسه سى ۱۸۵۲ ده
Academie Wetnslagen نامى آلمشدر . بوندن
ماعدا غارلامده ۱۷۵۲ ده و ميدلنبورغه ۱۷۶۸
واو تراخنده ۱۷۷۷ ده تأسيس ايدىلن آقاده مىلرده
شاين ذكر درلر .

فریدریق طرفندن یکیدن تنظیم اولنش وموبه رت رئیس اولدینی زمان صوک درجه ده ترق ایتمشدر . (۱۸۱۲ ده) فریدریق اوچونجی ویلهلم زماننده حال حاضرده اولدینی کبی درت (ریاضیات، طبیعات، فلسفه وتاریخ- لسانیات) شعبه لرینی احتوا ایدردی. مذکور دارالفنونک اعضالری حقیقی، اجنبی، فخری و محابر اعضا اولق اوزره ایفای وظیفه ایدرلر . برلین آقاده میسی طرفندن Abhandlungen مجموعه سی نشر اولقمده در . بو آقاده ی چوق قیمتدار اثرلر نشر ایتمشدر .

۳) قرال جمعیت علمییه سی اولوب ۱۷۵۰ ده کوتینغ بلده سننده تأسیس اولومشدر . بو جمعیت دارالفنونه صیق مناسبت علمییه ده اولوب (Abhandlungen) ی نشر ایتمشدر .

قرال نامه اضافه ۱۷۵۹ ده تأسیس ایدیلن باویه را آقاده میسیدر . بو آقاده ی کندی مساعیسی تاریخ تدقیقاتیه حصر و تدقیقاتی Monumenta boica مجموعه سیله نشر ایتمکده ایدی . ۱۸۲۷ سندسندن اعتباراً بو آقاده ی توسیع ایدیلرک اوچ شعبه یه (فلسفه، لسان، فیزیق- مته ماتیک) ابلاغ ایدلمشدر . بو آقاده ی طرفندن Abhandlungn stzungbericht نشر ایدلمکده ایدی .

۵) قرال نامه تأسیس اولنان ساقسونیا فنون جمعیتیدر . ۱۰ تموز ۱۹۵۶ تاریخنده کشاد ایدیلن بو جمعیت فیزیق- مته ماتیک وتاریخ لسان شعبه لرندن مرکب اولوب (Abhandlungen و berichte) ی نشر ایدر .

لهستان تاریخیله ، کوی اقتصادیاتیه ، فیزیق و ریاضیاتله مشغول اولان پره نس - یه بلون جمعیتی ۱۷۷۴ ده تأسیس اولمشدر .

۱۰ تموز ۱۷۵۴ تاریخنده تأسیس ایدیلن نافع فنلر آقاده میسی ثر فورتمده اجرایی فعالیت ایدر . آوستریاده اک مشهور آقاده ی ویانه شهرنده ۳ مایس ۱۸۴۶ تاریخنده قرال نامه اضافه قرال

فنون وعلوم آقاده میسی نامه یه یاداولنان آقاده میدر . بو آقاده ی ایکی (ریاضیات - طبیعات وتاریخ - لسانیات) شعبه دن مرکب اولوب بر چوق آثار نشر ایتمشدر . مذکور آقاده میزک تاریخ قومیسونه داخل اولان اعضالر طرفندن (Fontes rer umaus-tricarum) و (Monumenta Habsburgica) نشر اولمشدر . سابق آوستریا ایمپراطورلغنده بو قیلدن متعدد جمیتلر موجوددی . پراغه وساترده جمیتلر بو جمله دندی . سوکرادن پراغه ده آیری بر آقاده ی تشکیل اولمشدر .

غراف استیفان جه خنی مجار لسانی تکامل ایتدیرمک وبولسانله فون وعلوم نشر ایتمک مقصدیه ۶۰ بیک فوند تبرع ایتمش و ۱۸۲۵ ده مجار فنون آقاده میسی تشکیل اولمشدر . مجار آقاده میسی بر چوق مفید اثرلر نشر ایتمش و مجار لسانک و فینو آوغور تاریخنک ایشله نمسند بویوک بر عامل اولمشدر . مجار آقاده میسی : ۱) فیلولوژی ، ۲) تاریخ - فلسفه و سیاسیات ، ۳) فیزیق - مته ماتیک شعبه لرندن مرکب اولوب ، پک مهم اولان (Monumenta Hungaria Historica) ی نشر ایتمشدر :

صربستان وبوهارستان آقاده میلری ده پک مهم اثرلر و مجموعه لر نشر ایتمکده درلر .

روسیه دن آیریلا ن لهستانده ملی آقاده میسندن ماعدا برالسنه شرقیه مکتبی ده تأسیس اولمشدر . روسیه دن آیریلا ن اوفاق ملتلردن لیتوانیا لیر واستونیا لیرده آقاده ی و مختلف علمی جمیتلر تشکیل ایتمشدر . یکی دولت تشکیل ایدن لهلر تورکیات و عربیات تدقیقاتیه ده چوق اهمیت ویرمکده درلر . استاد کوپرلی زاده بک افندی بک (حیات: عدد ۴۵ ، ج ۲ ده) بیان ایتدکلری کبی بزم ایچون اورنهک اولاجق آقاده میلرک بری ده روس علوم آقاده میسیدر . روس آقاده میسنگ بزم ایچون حائز اولدینی اهمیتی نظر اعتباره آلارق کله جک مقاله مزی روس علوم آقاده میسینه تخصیص ایده جکیز .

